
P r i k a z i i o s v r t i

Čime nas sreća privlači?

*Pod nebom će još mnogo ljudi proći,
A kad umremo, od naše će prašine napraviti opeke
Od kojih će netko sagraditi svoj dom sreće*

Omar Hajjam

Sreća? Svi težimo za njom. Ali tko bi umio reći što je sreća? Alois Smilovsky veli: *Konačno, ja bih sreću ipak ulovio samo da mi je znati što je zapravo ona.*

Sreća? Za srećom ljudi najviše čeznu, ali ona kao da je neuhvatljiva. Irealna, nedostupna. Tu negdje, pokraj nas. Blizu, no ipak nedogledna. Svaki je čovjek nazire u drugome. Drugi su uvijek sretni, a mi nismo. Ili je sreća na dnu mora...? Možda milijunima godina pritajena ondje leži. Valja je samo pronaći. Čudno je kako je malo potrebno da budemo sretni, a još čudnije kako nam baš to malo nedostaje (Ivo Andrić).

Sreća? Diderot je zapisao: *Najsretniji je onaj čovjek koji je učinio sretnima najviše drugih ljudi.*

Sreća? Bezuspješno nastojimo opisati sreću. Čak više, odrediti joj pravi smisao, točnu definiciju. Ipak, kao da znamo što je sreća. Barem nam se tako čini. Ali tko bi osjećaj sreće mogao riječima izraziti?! Sreća, to je golem zaborav života - uzdahnuo je Tin Ujević, jedan od najsnažnijih pjesnika - mislitelja hrvatskoga izričaja i zasigurno naš posljednji veliki boem, koga je redovito sreća zaobilazila.

Sreća? Za Kafku je čuvstvo sreće doista nešto pjenušavo, što ga u potpunosti ispunja laganim, ugodnim trzajima... Fjodor Mihajlovič Dostojevski je pisao: *Sjećam se svojih mladih godina... Izjutra se*

prošetaš Nevskim, sretnoš ljepušasto lice i cijeli si dan sretan. Gustave Flaubert, ljubitelj lijepe fraze i veliki majstor stila, zapitat će: *Da i sreća možda nije samo neka metafora, izmišljena jednoga dana u dosadi?*

Sreća? Tko zna što je sreća? Skriva li se ona u viđenju voljene osobe? U slučajnom nailasku dragog prijatelja, koga smo ponovno susreli nakon niza dugih godina? U majčinom zagrljaju, kad smo se nejakim, poslije prvih slabšašnih koraka, spotakli na oštri kamen? Majke više nema; sjećanje na njezinu ljubav, na toplinu njenih ruku i danas našu nutrinu ispunja blagošću, a duši daje snagu sigurnosti. Sigurnosti koju prepoznaju samo varke djetinjstva. Sreća? Je li to ostvarenje mladenačkih ideala? Dohvat onoga o čemu smo maštali kad smo prvi put voljeli? Zar se doista obistinjuju naše fantazije? Ili oko nas samo lebde iskrice sreće gasiši se kao krijesnice u vatrometu? Jer, sreću je lakše postiši negoli zadržati.

Sreća? Je li sreća prevrtljiva? Što više za njom trčimo, ona brže odmiče od nas. Tražimo sreću, a nalazimo samo nevolju i smrt, tvrdio je Blaise Pascal, znameniti matematik i fizičar. U Gundulićevom *Osmanu* čitamo:

*Kolo sreće u okoli
Vrteći se ne pristaje:
Tko bi gori, sad je doli,
A tko doli gori ustaje.*

Sreća? Što je sreća? Tvorac svjetski znanih djela ruske književnosti, *Ane Karenjine*, *Rata i mira*, Lav Nikolajevič Tolstoj, iznemogao, uznemiren i nesretan lutao je u starosti raskrižjima svoje gubernije, govoreći: *Voli neprestano i neprestano ćeš biti sretan.*

Sreća? Je li sreća skladan brak? Harmonišna obitelj?

Možemo li uopće zamisliti sreću trajnosti ljudskog vijeka? Postojanu, neprekidnu, beskrajnu sreću? Vješna sreća! Nema živog čovjeka koji bi to mogao podnijeti, kazao je Bernard Show.

Sreća? Gdje se skriva sreća?

Sjećate li se danâ, kad smo živjeli od žara jednog bezazlenog dodira i topline pogleda voljenih očiju? Kad smo bili puni ushita i oduševljenja? Sve oko nas bilo nam je drago i milo. Kao da smo letjeli na krilima sanja. Visoko. A provalija niotkud. Je li nam se to smiješila sreća? Ah! Danas se jedva spominjemo ondašnjih događanja. Gdje su nestale naše sreće? Jesu li to bile zbiljske sreće? Ili nam se tek činilo da smo sretni?

Sreća? Dolazi li sreća sama? Tko zna. Možda stvarno nema ni jedne velike sreće bez jedne velike obmane.

Sreća? Pjesnik dopire gdje sunčane zrake ne mogu – indijska uzrečica. Poet otkriva istinu. Postoji li pjesnik koji nije stihotvorio o sreći? U svojoj *Strepnji* Desanka Maksimović pjeva:

*Ne, nemoj mi prići! Hoću izdaleka
Da volim i želim oka tvoja dva.
Jer sreća je lepa samo dok se čeka,
Dok od sebe samo nagoveštaj da.*

Sreća? Nalazi li se ona u vlasti i sili? Jesu li bili sretni osvajači svijeta: Aleksandar Veliki, Napoleon Bonaparte? Tirani i istrebljivači ljudi: Mussolini, Hitler, Staljin?

Što to čovjeka tjera da brutalnošću i animalnim nagonima traži sreću? Kaže se da sreću možemo naći samo u sebi.

Sreća? Opija li nas sreća totalno fantazmagorijom svoga raskošnog sjaja? Svojom čarobnom imaginacijom? Aristofan, stari grčki komediograf, vjerovao je da *nema smrtnika koji bi bio potpuno sretan*.

Sreća? Može bit da je sreća u vlastitoj djeci, u našim unucima. U onima koji ostaju iza nas. Djeca su karike ljubavi u lancu života. Razlog i smisao postojanja. Je li vam poznata izreka: *Ako želite znati koliko je netko bio sretan u svome životu, pogledajte koliko mu je potomstvo?*

Sreća? Čini li nas sretnima zadovoljstvo i blaženstvo naših susjeda, poznanika, prijatelja? Njihova sreća? Francis de Croisset tvrdi: *Ništa nije tako dosadno kao sreća drugih*. Goetheov silogizam: *Ako ti se ljudi ne dive ili ti ne zavide, nisi ni ti sretan* vodi na pomisao da naš ego razaznaje samo vlastitu sreću. Zašto nas ne vesele tuđe sreće?

Sreća? Je li sreća u posjedovanju skupocjenosti? U iznenadnom dobitku? Sreća dolazi neočekivano. Gdje su ti koji su odjednom svoje džepove nakrcali novcem? Mnogi su poludjeli. Mora biti da su se uplašili golemog blaga. Govore da su neki američki "rockefelleri" neslavno završili. Počinili su samoubojstvo. Zašto?

Sreća? Tko bi nam mogao odgonetnuti suštinu i privlačnost sreće? Njezinu magnetsku moć. Čarobnost sreće. Netko je rekao da je velika sreća biti sretan i bez sreće. Kad si sretan, i sunce za tobom žuri (Ivana Brlić-Mažuranić).

Sreća? O njoj su promišljali i drevni umnici. Sa srećom čovjek mora biti oprezan. Bogovi siju sreću i nesreću.

Jedan od najčitanijih i najprevođenijih rimskih pjesnika - Kvint Horacije Flak, u svojoj pjesmi *Deliju*, zbori:

*Nastoj da sačuvaš dušu mirnu u jadu,
A isto tako neka te sreća nikad
Radošću ne omami, jer znaj, Delije:
I ti si smrtan i umrijeti treba.*

Najveći predstavnik grčke korske lirike, Pindar, u dvostihu pjesme Strepsijadu Tebencu ovako promišlja o sreći:

*Za srećom svojom kratkotrajno čeznem
da spokojan ostarim, suđeni san stignem*

Sreća? Prepoznamo li je u svako vrijeme? U svako doba? Nikome ne koristi sreća koja dolazi u kasne večernje sate, jer se u mraku više ne primjećuje – stara je egipatska mudrost.

Zbog čega nas to mōre sjete? Zar je naša sreća stigla kasno?

Sreća? Čudnovate su naše blagosti, a i nevolje. Sreća je hirovita, promjenljiva. Nesreća postojana. Francuski je moralist François La Rochefoucauld uvjerenja, da: Čovjek nije nikada tako nesretan kao što misli, ni tako sretan kao što se nadao da će biti.

Sreća? Recite, što je sreća? Slavni ruski pjesnik Ljermontov – zlosretnik koji je sa 27 godina poginuo u dvoboju, u svojoj antologijskoj pjesmi *Jedro*, kazuje:

*A vali biju, vjetar gudi,
I jarbol svija vihor ljut,
Ah – ono k sreći i ne žudi
Nit bježeć od nje traži put.*

Zar su naše sreće kolebljive? Nepouzdanee?

Sreća? Tko je neprestano traži? Tko je stalno priželjkuje? Valjda oni koji smatraju kako srećnicima nije dano da shvate tuđu bol.

Ako čitava života hitamo za srećom, nikada je nećemo dohvatiti. Običava se reći: Tko sreću ne sretne, ne stiže je nikada.

Sreća? Nije li njezina tajna u odricanju od onoga što nam je suvišno? Zašto hrlimo za srećom? Ciceron je govorio da sreća zasljepljuje i sve one koje zagrlji.

Sreća? Ostaju li njeni obmanjujući zvukovi trajno u nama? Sreća je poput sunca. Kad je najljepše i najprivlačnije, ono tone u more, nestaje iza planine, ili se gasi na rubu nepregledne ravnice. Utrne odjednom. Kao i čovjekova nada.

Sreća? Je li sreća zamamna, očaravajuća? Magična? Tajanstvena? Sakupljajući početkom 20. stoljeća hrvatske narodne poslovice, V. J. Skarpa je zabilježio: *Drži sreću objeručke kad ti dođe do ruke; svega na svijetu bude samo ne sreće duge.*

Sreća? Je li to Doktor Faust? Goetheov Faust – strastveni tražitelj sreće? Zbog nje je i dušu prodao vragu. Čini se da je krivudavim putovima tragao za srećom. Ili je bio zaluden nekom svojom, faustovskom srećom?

Sreće su naše kao dragulji u dubinama oceana. Žudimo za njima. Sanjamo ih. Dozivamo. Svejedno, oni ostaju tamo. Ne čujuć nas.

Sreća? Nije li to New age (novo doba)? Učenje o radikalnom individualizmu, ezoteriji, magiji, duhovnosti bez religije, sinkretizmu, sveopćem bratstvu ljudi, kozmopolitizmu, bezgraničnoj neosobnoj ljubavi, svesti ljudskog bića. Doktrina koja čovjeku obećava beskonfliktni, idealni svijet. Savršenstvo. Na početku trećega milenija.

Zasljepljuju li nas to ideje samospašavanja? I lažna obećanja?

Sreća? Je li to mir, spokoj, sklad nutrine, blaženstvo – o čemu se govori u Svetome pismu? Blago čovjeku koga ne optužuje vlastita savijest (Sir 14,2). Poguban čemer onemogućuje valjano uživanje sreće ovdje na zemlji. Jer od tuge dolazi prijeka smrt (Sir 38,18). Izmiču li nam "biblijske sreće"? Ili isključivo slušamo njihovu jeku? Zar je čovjeku suđeno da samo stremlji za ljepotom? Za srećom.

Sreća? Postoje ljudi koji imaju sve, osim – sreće. Barem tako misle. Ali do sreće im nedostaje samo sreća. O, nije li ljudsko srce uvijek nezadovoljno?

Sreća? Egzistira li uopće sreća? Je li sreća utopija? Nestvarnost? Možemo li biti sretni dok ima toliko iznemoglih, ubogih, nezbrinutih, napuštenih, izgladnjelih, neutješnih, obogaljenih, ustrašenih, svakojako nesretnih ljudi? Danas, kad svake tri minute na globusu umire od gladi jedan čovjek, kad se djeca u gladi rađaju, s gladi žive i s njom zauvijek odlaze, dok bogati drsko srću nektar iz zlatnih vrčeva, ne odričući se sa svojih prepunih trpeza ni mrvice za one kojima su pogazili ljudsko dostojanstvo.

Sreća? Što je to? Jesu li naše duhovne ekstaze u porocima? U industrijsko-znanstvenim postignućima? Strasti, požude, pseudo-ljubavi, prolazna ljepota, hedonizam, izobilje, tehnički napredak, genetički inženjering, scijentizam... Jesu li to naše sreće? Ili tek nerazabrani, zamućeni obrisi? Prividi? Himere?

Sreća? Čime nas sreća privlači? Opsjenom svoga fluida? Aureolom neodoljive čarolije? Ne tugujte za umaklom srećom. Moguće da se ona s nama samo poigrava. Zar je itko bio sretan prije smrti?

Sreća? Je li sreća iracionalna? Pojam univerzalna značenja? Vrednota vječnosti? Ako je ona kategorija nedokučivosti, nadnaravnosti, onda je na ovome svijetu nećemo dostignuti. Uzalud je tražimo. Beskorisno jurimo za njom. U ovome životu nema sreće. Čini se da je izvorna, istinska, nematerijalna, božanska sreća negdje drugdje. Daleko od nas. Naša je ovdašnja, ovostrana, zemaljska sreća tek san. Lelujanje duše.

Možda uistinu na ovoj zemlji uzalud tražimo sreću.

Neven Bogdanić